

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8019 Dep

Deres ref.:

Saksbehandler: HIJ

Vår ref.: 07/3937-

Dato: 15.11.2007

0030 OSLO

Høringsuttalelse - Arbeids- og inkluderingsdepartementet - Tiltak mot trygdemisbruk mv

Sosial- og helsedirektoratet viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 12. juli 2007 med vedlagt høringsnotat om tiltak mot trygdemisbruk mv.

Vi har ingen kommentarer til del III "Renter og erstatning i trygdesaker", men vil knytte noen kommentarer til del I "Tilbakekreving etter feilutbetaling" og til høringsnotatets del II "Tiltak mot trygdemisbruk".

Del I Tilbakekreving etter feilutbetaling

Tilbakekreving ved avtale om direkte oppgjør – folketrygdloven ny § 22-15a

Departementet foreslår å lovfeste reglene om tilbakebetaling av feil utbetalte oppgjør til behandlere. Departementet begrunner dette med bl.a. hensynet til likebehandling og oversikt over situasjonen for de aktuelle gruppene.

Sosial- og helsedirektoratet støtter forslaget. Det kan anføres følgende utdypende begrunnelse:

Likebehandling er et sentralt prinsipp. Nåværende mønsteravtaler og Kollektivavtalen med Legeforeningen gjør kontrollregimet til et forhandlingsspørsmål med fare for ulik praksis mellom de ulike profesjonene. Det er uheldig og vil bli rettet opp ved en gjennomgående lovforankring. Kontrollbestemmelsene i Kollektivavtalen og virkningen av disse har vært gjenstand for uenighet mellom partene med den konsekvens at man i dag ikke har en gjeldende avtale. Partene har ikke kommet til enighet. Dette er en illustrasjon på behovet for en endring av hjemmelsgrunnlaget for myndighetenes kontroll med utbetaling av offentlige midler.

Ved at bestemmelsene om kontroll av utbetalingene er forankret i en kollektiv avtale mellom partene, blir man avhengig av enighet for å gjøre endringer eller evt. forlenge bestemmelsene hvis avtalen utløper eller blir sagt opp. Dette kan ofte føre til meget tidkrevende forhandlinger eller eventuelt til en ikke-løsning hvis man ikke blir enige. Det er etter vår oppfatning unaturlig at myndighetskontroll med offentlige midler gjøres

Sosial- og helsedirektoratet

«Sse_Navn»

«Sbr_Navn», tlf.: «Sbr_Tlf»

Postadresse: Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo
Tlf.: 810 20 050 • Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@shdir.no • www.shdir.no

avhengig av enighet med profesjonsorganisasjoner i avtale. Hjemmelsgrunnlaget bør derfor sikres i lov.

Del II Tiltak mot trygdemisbruk

Innhenting av opplysninger – folketrygdloven § 21-4 første ledd

Innhenting av journalopplysninger

Lovgiver har i folketrygdloven § 21-4 første ledd gitt Arbeids- og velferdsetaten hjemmel til å innhente "nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell" ved "behandling av krav om ytelser eller kontroll av løpende ytelser og tidligere utbetalte ytelser". Bestemmelsen er et unntak fra taushetsplikten som gjelder for pasientopplysninger, og er et eksempel på en lovhjemlet opplysningsplikt for behandlingspersonell.

Sosial- og helsedirektoratet legger til grunn at det er to legitime behov/interesser som på best mulig måte må ivaretas i trygdemisbrukssaker – personverninteresser og Arbeids- og velferdsetatens interesse i å foreta effektiv kontroll av utbetalinger fra folketrygden.

Det er etter direktoratets vurdering ingen ny rettstilstand som presenteres i høringsnotat om tiltak mot trygdemisbruk, men en presisering av nåværende ordlyd i § 21-4 første ledd. Pasientjournalen er og vil fortsatt være den typiske kilden for "nødvendige opplysninger" – dette fordi en rekke trygdeytelser utløses ved sykdom, skade eller andre medisinske tilstander. Departementet ønsker, slik vi oppfatter det, å innføre begrepet "journal" i lovteksten for å unngå misforståelser, utydelighet og usikkerhet omkring hvilke opplysninger som kan innhentes fra helsepersonell. Det skal fremgå klart av lovteksten at journalopplysninger kan innhentes. En slik presisering vil etter vår oppfatning sikre forutberegnelighet, og på denne måten styrke rettssikkerheten både for stønadsmottaker og for helsepersonell som er pliktig til å avgi opplysninger. En innføring av begrepet "journal" i lovteksten er etter vår oppfatning *ikke* ensbetydende med at det i ethvert tilfelle skal innhentes fullstendige journaler. Hvilke opplysninger som skal innhentes i de tilfeller hvor Arbeids- og velferdsetaten har begrunnet mistanke om trygdemisbruk, vil være avgrenset til det som anses nødvendig for å vurdere om vilkårene for den aktuelle ytelsen er oppfylt.

Vi vil i denne sammenheng bemerke at begrepet "journaler" etter vår mening burde vært nærmere problematisert og diskutert i høringsnotatet. Det at begrepet nå foreslås innført i lovteksten kan skape nye uklarheter og misforståelser, ettersom ulike aktører kan legge ulikt innhold i begrepet. Det *kan* som ovenfor nevnt oppfattes dit hen at Arbeids- og velferdsetaten gis en blanko fullmakt til å innhente fullstendige journaler i ethvert aktuelt tilfelle.

Det er et spørsmål hva som ligger i begrepet "nødvendige opplysninger" og hvem som skal definere innholdet i dette. Det er i høringsnotatet lagt opp til at Arbeids- og velferdsetaten selv skal avgjøre hvilke opplysninger som anses nødvendige i det enkelte tilfelle. Ettersom det er Arbeids- og velferdsetaten som utfører de aktuelle kontrollene finner direktoratet det mest hensiktsmessig at det også er Arbeids- og velferdsetaten som angir hvilke opplysninger som anses nødvendige for å utføre en

troverdig kontroll. Det må etter vår oppfatning i utgangspunktet være den instansen som forvalter lovhjemmelen som må kunne bestemme hvilke opplysninger som behøves til det bestemte formålet.

Lovgiver har som tidligere nevnt gitt Arbeids- og velferdsetaten og tidligere Rikstrygdeverket hjemmel til å foreta innsyn i journalopplysninger for å kontrollere om vilkårene for en aktuell ytelse er oppfylt. Det viktige i denne sammenheng må etter direktoratets vurdering være på hvilken måte disse opplysningene innhentes, dvs. hvilke rutiner Arbeids- og velferdsetaten har for – i samarbeid med helsepersonellet – å ivareta både personverninteresser og etatens behov for effektiv kontroll av utbetalinger fra folketrygden.

Det er etter direktoratets vurdering viktig at Arbeids- og velferdsetaten begrunner kravet om innsyn i journalopplysninger (for eksempel kravet knyttes til en konkret stønadssak og navngitte personer), at hjemmelsgrunnlag oppgis, at det presiseres hvilke opplysninger som etterspørres (for eksempel begrenset til en bestemt og avgrenset tidsperiode eller et bestemt sykdomsforløp) og at det presiseres hvilke opplysninger som kan utelates osv. Slike rutiner sikrer en forutsigbar saksbehandling – som igjen sikrer den enkeltes rettssikkerhet. Det er videre etter vår oppfatning viktig at Arbeids- og velferdsetaten gir god og tilstrekkelig opplæring (regelverk og rutiner) av de ansatte som bl.a. har som sin oppgave å innhente journalopplysninger – dette for bl.a. å støtte opp under en best mulig kommunikasjon mellom partene og derav oppnå best mulig samarbeid og resultat. Arbeids- og velferdsetaten bør også innføre gode rutiner/systemer som gjør det mulig for helsepersonell å overstryke (sladde) opplysninger som ikke anses relevante for etatens arbeid, dvs. at Arbeids- og velferdsetaten mottar anonymiserte opplysninger i den grad dette er mulig.

Et annet viktig tiltak for best å verne om taushetsbelagt informasjon er å ha gode rutiner/systemer for håndtering av opplysningene når disse er gjennomgått og Arbeids- og velferdsetaten ikke lenger har behov for denne type opplysninger. Det kan videre være et spørsmål om pasienter/stønadsmottakere som får sine journalopplysninger utlevert til Arbeids- og velferdsetaten bør informeres om dette – enten i forkant eller i etterkant av utlevering.

Hvilke enheter i Arbeids- og velferdsetaten som har rett til å innhente journalopplysninger er også et viktig spørsmål. Etter direktoratets oppfatning må adgangen til å innhente journalopplysninger være avgrenset til den enhet som arbeider med trygdemisbruk. Det har liten mening å gi en slik hjemmel et videre anvendelsesområde enn hva formålet med utleveringen tilsier.

Vi har ovenfor skissert ulike rutiner/tiltak som etter vår oppfatning kan bidra til gjensidig respekt og forståelse for de ulike hensyn som skal ivaretas. Det er direktoratets synspunkt at mange og viktige problemstillinger – som disse – burde vært nærmere belyst og problematisert i høringsnotatet. Det er på denne bakgrunn desto viktigere at de bringes med i det videre arbeidet med lovendringsforslagene.

Plikt til å gi erklæringer mm. – folketrygdloven 21-4 andre ledd

Sosial- og helsedirektoratet støtter departementets forslag når det gjelder presisering av hvem som har plikt til å gi erklæringer og uttalelser til Arbeids- og velferdsetaten. Vi støtter også forslaget om betaling for erklæringer fra helsepersonell uten refusjonsrett.

Vi har ellers ingen kommentarer til de øvrige forslagene i høringsnotatet.

Vennlig hilsen

Hans Petter Aarseth e.f.
divisjonsdirektør

Ragnhild Castberg
avdelingsdirektør